

průběh č. 11

Tomáš Zubec. Filozofická fakulta UniverzityP Karlovy v Praze, ve srovnání s univerzitami v Brně a Olomouci v bouřlivých letech 1947 – 1950. Diplomová práce FF UK, Praha 2011, 140 stran strojopisu (str. 1-112 text, str. 113-140 přílohy)

Diplomová práce T. Zubce je věnována zkoumání změn na třech československých univerzitách (pražská Karlova univerzita, Masarykova univerzita v Brně a Palackého univerzita v Olomouci) po II. světové válce. Těžiště jeho práce je v období okolo zásadní změny politických poměrů v Československu, kterou představoval únorový převrat r. 1948.

Základem diplomantova výzkumu se stala Filozofická fakulta UK, jejímuž poválečnému vývoji se autor věnoval již v bakalářské práci (FF UK 1997). Při zkoumání poměrů na mimopražských univerzitách se pak opřel o předcházející analýzy J. Pulce, P. Urbáška ad., které pak doplnil o komparativní biografický materiál (V. Černý, F. Trávníček, J. L. Fischer, J. Popelová- Otáhalová a Z. Nejedlý). Při studiu jednotlivých univerzit se soustředil na několik tematických okruhů, společných pro zkoumané univerzity –válečné škody, personální stav, úloha studentů, vliv „mimouniverzitních“ faktorů na vývoj školy.

Výsledkem je několik nových zjištění a ověření předchozích výsledků bádání, které autor získal rozborem pramenů, odborné literatury a komparací relevantního historického materiálu. Tímto postupem ukázal, že pronikavé politické změny ve prospěch vítězné komunistické strany a komunistické ideologie měly na univerzitní půdě svá specifika v jistém časovém „posunu“ (opozdění za politickým vývojem) a v dominantní roli studentstva při přeměně vysokých škol. Zubec konstatuje již známou skutečnost, že k vítězství nové politické moci na československých univerzitách přispěly rozhodující měrou tzv. Akční výbory, které provedly většinu personálních „změn“ bez většího časového opoždění oproti politickým událostem v celé zemi. Své pokračování našly v tzv. studijních prověrkách na počátku padesátých let 20. století, které představovaly nejrozsáhlejší zásah do skladby vysokoškolského studentstva v Československu. A že „studijní momenty“ hrály při rozhodování o osudech celé generace vysokoškoláků vedlejší roli, prokázal autor dostatečně. Autor popsal jejich časový rámec, průběh „prověrek“ a jejich (jednotnou) podobu, nedokázal však přesvědčivě objasnit jejich hlavní důvod a cíl.

Zubec konstatuje známé zjištění, že definitivní konec dosavadní podoby československých univerzit (zvl. univerzitní autonomie) znamenal až zákon o vysokých školách z roku 1950. Proces celkové přeměny vysokých škol a univerzit v Československu byl pak dokončen v roce 1953, kdy vysokoškolský zákon nabyl účinnosti. Překvapující je

však jeho zjištění, že cesta k oné radikální proměně vysokých škol byla rozdílná – v Praze šlo o dominanci levicově smýšlejících univerzitních studentů, v Brně o masivní zásahy politických sil města a regionu do univerzitních záležitostí a v Olomouci bylo určujícím faktorem dominantní postavení prvního rektora J. L. Fischera, který stál i za „mírnější“ formou personálních čistek v Olomouci. Naopak ve všech zkoumaných případech pounorová personální „očista“ měla svůj počátek již v poválečném pronásledování „nespolehlivých“ a ve vlivu politických stran na univerzitní půdě. Výsledkem byl nejrozsáhlejší zákrok proti vysokoškolsky vzdělané inteligenci jako celku. Třetím, nevysloveným závěrem, je skutečnost, že totalitní politické režimy postupovaly, přes všechny ideologické rozdíly, proti univerzitám shodně – využitím studentstva, pomocí „mimouniverzitních“ zásahů do chodu škol, rozsahem a rychlostí přeměn ve prospěch vítězného politického směru. Shodný byl i způsob změn, který se opíral o „spojence na univerzitní půdě“ (levicově orientované členy profesorského sboru a studentstva). Zubec upozorňuje i na rozdíly vybraných univerzit v jejich struktuře, personálním složení a v lokální podpoře škol. Otázkou však zůstává, zda popsané rozdíly byly příčinou odlišné cesty k jejich přeměně na počátku komunistického období.

K základním kladům diplomové práce T. Zubce patří jednotná metodika výzkumu, která umožňuje srovnatelné výsledky, široká heuristika a zvládnutí domácí odborné literatury k tématu. Pokud jde o „formální“ podobu diplomové práce, autor se nevyvaroval některých chyb – nedůsledná forma citací literatury a vydaných pramenů (nejednotné uvádění míst vydání, nakladatelství a chybějící stránkový rozsah u časopiseckých prací). Postrádám i seznam zkratk, který by diplomantovi umožnil mj. úspornější podobu poznámkového aparátu. V příloze otištěné seznamy učitelů, oborů a vypsanych přednášek a seminářů postrádají onen komparativní zřetel (zachycují stav pouze na pražské univerzitě), charakteristický pro celou práci.

Po jazykové a stylistické stránce lze diplomové práci T. Zubce vytknout pouze některé příliš „expresivní, nespisovné výrazy“ (bonzování, čistky se rozjely apod.), celkově je však sepsána jazykem odpovídajícím odborné práci.

Závěrem mohu konstatovat, že Tomáš Zubec splnil požadavky kladené na diplomovou magisterskou práci a hodnotím ji známkou „velmi dobrá“

Praha, 18. ledna 2012.

PhDr. Michal Svatoš, CSc.